

BONAMENTUL
 un an . 24 Cor.
 jum. an . 12 "
 o lună . 2 "
 Tril de Duminică
 un an . 4 Cor.
 pentru România și :
 America . . 10 Cor.
 Al de zi pentru Ro-
 mania și străinătate pe
 an 40 franci.

TRIBUNA

REDACTIA
 și **ADMINISTRATIA**
 Deák Ferenc-utca 2
 —
INSERTIUNILE
 se primesc la admini-
 trație.
 Manuscripte nu se ina-
 poiază.
 Telefon pentru oraș și
 comitat 502.

In chestia școalelor.

Să închidem sau să susținem școalele noastre? Intrebarea asta pusă în trecut de Confrății dela »Telegraful Român« să discute într'un număr din săptămâna trecută pe larg chestiunea aceasta. Confrății dela acel ziar polemizează în ton obiectiv și cuviincios cu noi, pledând pentru susținerea școalelor și mirându-se cum numai noi cari am mers în fruntea luptei pentru susținerea școlii am putut să promovăm închiderea lor.

Pentru acei ce vor să înțeleagă, vom prezenta încă odată ceea ce credem noi în această chestiune. Spre a o limpezi vom reaminti articolul nostru »Invățătorii« de-acuma lună.

Plecăm dintr'un fapt pozitiv: o comună necunoscută ca fiind foarte săracă hotărîse să ea să mântuiască prin sarcini noua școală. Și, ne întrebam, în fața acestei abnegații, care fi-va răsplătită atîta dragoste pentru școala noastră? În multe locuri învățătorii încep a dovedi o atîtudine tot mai șovăitoare, tot mai puțin națională. Școala noastră nici până acuma nu a dat rezultate satisfăcătoare, dovadă marele număr de analabeți.

Dar, dacă activitatea învățătorilor a dat și până acuma rezultate nemulțămitoare, care merită ei jertfele îndoit, dacă de acum ei promet pe viitor și mai puțin în privința națională? În condițiile astea ca să spită te ademenește întrebarea: oare nu ar

fi mai bine ca închizând școalele, prea puțin productive să căutăm alte mijloace mai productive de educație și propagandă națională? Dar, respingând ispita asta, ca pe un ultim refugiu, noi singuri ceream un control mai sever al școalelor și învățătorilor noștri.

Acesta a fost pe scurt înțelesul articolului nostru. Confrății dela »Telegraful« vor înțelege că nu am pedat pentru închiderea școalelor. Mai mult chiar, am socoti că închiderea școalelor acuma ar fi încă o greșală.

În fața noii legi școlare însă un lucru e cert: cu vechea ei organizare, școala noastră nu mai poate sluji interesele noastre și deci nu mai merită să fie susținută.

Legea lui Apponyi e redactată cu atîta șiretenie și cu atîtea intenții perverse, încât în actuala ei organizație șubredă și defectuoasă, școala noastră sau va cădea pradă direct statului, sau va fi un instrument doil în mîna lui și noi nu vom avea nici un drept afară de-a duce sarcinile materiale. Încetul cu încetul ea va luneca în mîna statului.

Tot mai multe școale se vor prinde, slabe și desorientate în sistemul complicat și ingenios de lașuri și de curse fără număr cari formează legea lui Apponyi, iar celelalte se vor sbate în agonie, strânse în mrejele tot mai dese ale legii.

Învățătorii lăsați în voia sortii, amenințați mereu de spectrul suspendării și destituirii, vor cedă în chip firesc tot mai mult

pretențiilor mai temerare și mai agresive ale organelor de stat.

Dacă ar fi ca să privim nepăsători acest proces lăsând școalelor noastre organizația lor de azi, atunci nu pregetăm să spunem: este mai bine să închidem școalele. Prin închiderea lor individuală și succesivă, cum ar rezultă din a tuala stare, am face guvernului un serviciu neprețuit înleznindu-i calea statificării treptate și fără șguduri a tuturor școalelor de azi. Deci, repetăm, decât închiderea individuală și succesivă în timp de 5—10 ani mai bine închiderea năprasnică și colectivă care ar pune statul în cele mai grele încurcături nu bănești numai și ar provoca o criză și poate la urmă un revirement favorabil nouă.

Suntem deci puși în fața alternativei de-a închide școalele fie succesiv, fie subit, ori de a luă măsuri pentru paralizarea efectelor rele ale legii, dacă vrem să le susținem și de aici înainte.

La începutul luptei s'a crezut că va ajunge să urcăm lefurile învățătorilor pentru mîntuirea școalelor noastre. Nu va ajunge însă atîta. Acesta va fi abia pasul cel dintăiu. Pentru a o mîntui definitiv să vor cere două mijloace nouă: reorganizarea educației învățătorilor noștri și al controlului școlii noastre primare.

La punctul dintăiu nu cerem atît schimbarea formelor școalelor normale, cât al spiritului lor. Ceea-ce am cerut-la liceele noastre, naționalisarea culturii profesorilor, să cere într'o măsură și mai mare la școlile noastre normale.

FOIȚA TRIBUNEI.

Invingătorul lui Napoleon.

De D. D. Patrășcanu.

În vara aceea profesorul Caranfil se duse să și petreacă vacanția în mănăstirea Neamțului și în ziua când i s'a întămplat cele ce mi a povestit, făcuse o excursie cu mai mulți prieteni și cunoscuți prin împrejurimile mănăstirii, până dincolo de schitul Procovului. Când a ajuns acasă la părintele Chiprian, unde și avea locuința, înnoptase de albineale și Caranfil se gândi cu plăcere la așternutul lui m ale, unde avea să se odihnească de oboselile zilei. Intrând înăuntru, el își aruncă ca de obicei privirile la gravurile vechi, cari împodobeau pereții camerei sale. Pe un perete, p tretele lui Alexandru II și al împărătesei Maria Feodorovna, pe care vremea lasase fedefel de urme, stăteau alătura de împușcarea lui Maximilian, iar pe țăretele din față eră Sfta Agură și mai încolo chipul lui Napoleon, făcut după o ilustrație a timpului.

Caranfil se pregăti ca să se culce, gîndindu se la tot felul de lucruri. Petrecuse bine în ziua aceea, într'o companie veselă și plăcută... Aici Caranfil surise. Peste câteva zile vor face o nouă excursie, la cetatea Neamțului, unde nu mai fusese nic odată. »Săracul Ștefan cel Mare, se gîndi el, mare om!« Și Caranfil într'un acces de patriotism își scoase surtucul, făcînd doi pași prin odaie, oprindu-se în fața lui Napoleon.

»Tenbilă figură« continuă profesorul, fixînd

chipul lui Napoleon. »Dar a dat și el de dracul la Waterloo, gîndi Caranfil, și ducele de...«

Aici Caranfil se oprî, căci nu i veni repede în minie numele eroului dela Waterloo.

»Să mă culc, se gîndi el, căci trebuie să mă scol de dimineață... Măne stau acasă... termin pe Tolstoi... și-apoi poimăne... Cum îi zice?... ducele de... de... urmă ei mai departe cugetarea de mai adineoarea... »E dă-l dracului închee el, și se vâri în așternut.

Caranfil își puse mîna sub cap și închise ochii, hotărât să doarmă, dar ceva îl împiedeca. »Stăi frate, cum îi zice?... Și el își fixă toată atenția, pentru a scoate din muțmea cunoștinților și a numelor proprii înmagazinarea în capul său, numele eroului englez.

»Cemi pasă la urma u mi... se gîndi Caranfil, văzînd că acesta refuză să ia-ă la lumină... »la să dorm mal bine... Și făcî o mișcare foarte hotărîtă, care nu mai admite nici o replică.

»Cu toate acestea, trebuie să mi aduc aminte... zise peste puțin Caranfil... ducele de... de... Și ducele refuză cu îndărătnicie să se arate...

»Ei de-acu, destul!«... își zise iar profesorul, întorcîndu-se cu fața la perete. El stătî așa cîțva timp, dar apoi deschizînd ochii se gîndi: »tot e de vreme. Ducele de... Bal... nu... ducele de... Cal... nu... ducele de Ac... parcă nu începe cu A... ducele de... R... m...« Dar cu tot procedeu acest mnemotecnic numele generalului rămase ascuns în niște adăncimi insondabile, ceea ce făcî pe Caranfil să esclame tare:

»Sunt un prost și un dobitoc, treaba asta am eu acu?« Și ca să deie o desmintire categorică

acestei păreri defavorabile despre dănsul, el închise din nou ochii și se întoarse cu spatele la Napoleon, manifestăție care arătă lămurit intenția lui hotărîtă de a rupe orice comunicație intelectuală cu dănsul. Dar imediat el se sculă pe jumătate și fixă un punct în spațiu, cu o vădită încordare... Eroul englez rămase tot anonim!

Caranfil se trînti în pat, apoi deodată svârli oghialul de pe el, se dădu jos și începî să se plimbe dela un capăt la celalalt al odăii.

»la să vedem, zise el tare... S'o luăm încetișor... Așa... Și începî ca la școală punădu și întrebări și dănd tot el răspunsurile:

— Unde a fost învins mă rog Napoleon? — La Waterloo. — Foarte bine. — Cine l-a învins? — Ducele de...«

Caranfil se oprî la figura lui Napoleon, pe care o fixă cu tenacitate, voină pară să cetească în trăsăturile eroului francez, numele dușmanului său. Dar împăratul stătea mândru și nu voi să se preteze de loc ea astfel pe manoperă a profesorului. De aceea el începî iarăși cu întrebările plimbându-se prin odaie agitât: »Cine a fost învingătorul lui Napoleon? — Ducele de...«

Intrebarea aceasta a fost pusă cu toată vehemența trebuincioasă împrejurării, iar răspunsul fu dat așa, ca și când profesorul ar fi voit să surprindă pe vr'un dușman nepregătit. Zădarnic însă și acest artificiu!

Se vede deci bine că ducele eră hotărît, cu tot dinadnsul, ca în noaptea aceasta să petreacă în locuința lui aeriană, pe sama amicului nostru.

Caranfil se oprî în mijlocul odăii și-și zise cu tonul cel mai convingător: »Să fiu rațional... să

Cât de des nu se aude cuvântul că învățătorul trebuie să fie un apostol și cât de puțin se face pentru a-l crește astfel! Hotărît, învățătorii noștri vor trebui să primească în privința morală cât și intelectuală altă cultură.

Astăzi însă când avem școli normale în cari, după spusa unui comisar guvernamental se face mai multă carte ungurească decât românească asta e cu neputință.

Al doilea mijloc de salvare ar fi controlul mai sever al școlii noastre primare. Azi cele mai multe școli primare ale noastre sunt cu mult mai des și mai amănunțit controlate de către revizorul școlar de stat decât de organele bisericii noastre. De-aici situația de azi în care învățătorul pune mai multă grijă pentru a satisface pe revizor decât biserica.

Nu putem să facem aici propuneri hotărâte și pozitive în privința asta.

Consistoarele sunt chemate de-a studia afacerea și congresul național bisericesc va fi competent de-a aduce hotărârile necesare.

Am semnalat în liniamente generale vederile noastre asupra acestei chestiuni, fără a pretinde să dăm soluții definitive. Pentru cei de bună credință și cu dragoste pentru adevăr și lumină discuțiunea nu-i închisă.

Steagul ungar în Croația. Banul Rauch ține cu tot prețul să se compromită consecvent. Politician încurcă lume cum e, nu întrelasă nici un prilej ca prin ordinațiuni echivoce să mărească ura împotriva sa. Acum, după cum anunță *Pocret*, ziar croat coaliționist, în preajma zilei natale a Măiestății sale și în preajma sărbătorii Sfântului Ștefan, a lansat ordinațiunea ca în aceste zile să se arboreze steagul ungar pe toate edificiile oficiilor comune. Ordinațiunea observă pentru cazul dacă s'ar improviza demonstrații împotriva steagului ungar, că autoritățile politice sunt datoare să intervină cu cea mai mare stricteță întru apărarea steagului. Ordinațiunea a provocat mult resens. Ziarele coaliționiste o atacă unisono și-i dificul-

tează tendința de volnicie, căci în ordinațiune se spune, că arborarea steagului e prevăzută în lege. Numai un om politic atât de neîndemânat ca banul a putut să scormonească chestiunea asta sensibilă, care era până acum controversată și rezolvirea căreia era de competența comisiilor regnicolare.

Prefectul comitatului Varasdin, *Jellasicsi*, cinstind aureola numelui ce poartă, a ordonat, împotriva ordinațiunii banului, ca în zilele din chestiune să nu se arboreze pe edificiile comune nici steagul ungar și nici cel croat, pentru a preveni demonstrațiile în perspectivă. Demonstrațiile cu acest prilej erau cu atât mai justificate cu cât dreptul public al Ungariei prevede arborarea steagului Croației până și pe palatul parlamentului din Budapesta pentru durata ședințelor camerei iar pentru Croația nu cuprinde decât dispoziții nelămurite. Exponentul guvernului ungar a trebui să se dumirească de pilda pălăriei lui Gessler, nu mai puțin și capetele seci din Budapesta. Nici în Croația și nici la noi nu va spori dragostea pentru insigniile a căror cinstire se poruncește, ci va spori împotriva ura și scârba de tot ce amintește scâlvia noastră politică și morală.

Propaganda pansârbească. Procesul pornit în contra celor implicați în propaganda pansârbească n'a înregistrat nici o senzație pentru ziua de azi. În Croația se crede că Nastic, autorul broșurei pe baza căreia s'au pornit prigonitorile, e plătit de curtea din Montenegro și de cabinetul de externe austro-ungar, cu scopul ca să stârpească în germene ori ce acțiune pansârbească semnalată de atâtea svonuri în anii din urmă. Nastic a fost ascultat ieri. Fasiunea s'a susține acuzele cuprinse în broșură. Intre altele a zis că e gata să întărească cu jurământ tot ce-a afirmat despre complicitatea curții din Serbia. Cabinetul de externe al Sârbiei a lansat ieri o desmintire prin ziare, care confirmă eschivările regelui Petru. Unul dintre frații Pribicevici, cari sunt arestați preventiv, a încercat să se sinucidă. Se atribuie neurașteniei sale aceasta încercare. Sârbii independenți așteaptă liniștiți desfășurarea procesului, al cărui rezultat speră a îndepărta de pe numele lor politic ori ce umbră de bănuială.

ăștept până mâine... nu-i cine știe cât... Și voi afla de sigur. Și profesorul ca încheiere la această judecată iarăși fixă un punct în spațiu. Și apoi serios... ce-mi pasă la urma urzii cine l'a învins?!... Dracul să-i iee pe amândoi!... Haide Caranfile... fii om cuminte... La culcare!...

Intr'adevăr, în urma acestei admonestări așa de raționale, el se culcă iarăși închise ochii și își puse și o pernă peste cap. Dar nu trecură nici cinci minute și Caranfil scoase capul și zise încetșor: »Kutusoff, Plücher, Schwarzenberg...« Dar nici în tovărășia soților lui de arme, generalul englez nu voi să iasă la iveală, ceace făcându pe Caranfil să-și vâre capul adânc în perne și să bată din picioare ca un desperat, trimițând la toții dracii pe Napoleon, împreună cu toți dușmanii lui.

El se sculă, udă un prosop cu apă rece, se legă cu el la cap, apoi încep să se plimbe prin casă furios, repetând ca un școlar bucher: »Napoleon a fost învins la Waterloo de... stăi... stăi... stăi! — Cine a învins pe Napoleon la Waterloo? — Ducele de...«

Cum se plimbă astfel prin casă, deodată o lucrare fericită îi lumină fața și Caranfil se opri pe loc și zise tare, cu cea mai desăvârșită convingere, uitându-se fix în podele: »Toți oamenii

sunt muritori... ducele de... e om... deci ducele de... e muritor...«

Să nu creadă cumva cetitorul, că sub influența acestei idei fixe, mintea amicului nostru Caranfil, o luase pe câmpii mănăstirii. Nu, de loc! — Ce eră? El își adusese aminte că odată, mai de mult, învățase la Universitate, într'un manual de logică al unui englez, acest exemplu de silogism, în care ducele învingător eră subiectul din propoziția minoră; și dacă istoria îl trădase în noaptea aceasta, el sperase un moment, că cel puțin filozofia îi va veni în ajutor.

De prisos însă! Noaptea aceasta îi va fi cu neputință ca să doarmă. O durere mare de cap îl cuprinsese, o durere nervoasă... insuportabilă. Caranfil deschise fereastra și o răcoare plăcută veni în odaie, răcorindu-i capul înfierbântat. De pe dealul din față, dinspre Ciungi, se auzea sfârșitul brazilor. Luna lumină întinderile, și la lumina ei, chipul lui Napoleon se deslușea lămurit pe perețele opus. Caranfil îl fixă încă odată cu aceeași intenție de mai adineoarea, dar împăratul, cu capul întors în profil, cu mâna dreaptă în deschizătura jilecii și cu cea stângă la spate, îl înfruntă vădit cu aierul lui rece și desprețuitor.

Această chestiune încep să iee pentru Caranfil proporțiile unei adevărate nenorociri. Unde

Rane dureroase

De Dr. Gh. Ciuhandu.

(Articol final).

Data fiind importanța rolului femeii în societatea noastră și în locul în sinul familiilor, cari vor fi chemate să formeze piatra de temelie a motivului îndrumător al vieții noastre nești de obște, este nu numai o trece chiar datorința să desvălim și mai aproape, scăderile ce le întâmpinăm în șterea, îndeosebi a fetițelor române, acest colț al românismului atât de expus de o soartă atât de decizatoare și celelalte teritorii românești mai apropiate.

Pentru înțelegerea mai bună a lucrului trebuie să arătăm, că părinții, cari trec ușurință pentru întrebarea *calității și vitezei* creșterii fetițelor lor, sunt în parte vărsitoare proeții și învățătorii noștri ici-colo și economii noștri mai de precum și câte un negustor, — cari ar trebui să înțeleagă greșala pașului a-și crește fetițele în școli străine, urmare și — mult puțin — într'un străin. Gravitatea acestui păcat se chează și mai mult atunci, când — s'o mărturisim cu multă durere de — cercetarea școlilor de caracter și străină se face cu scopul, ca atari elevi învețe »limbi străine«. Ce trebuință au fetițele noastre de însușirea limbilor străine mai ales maghiară, înainte de a-și fi știut perfect limba românească? De nu aceea, ca să-și inficizeze mentalitatea și niriile sufletești neprihănite încă și știie ciripl, în termeni aleși, într'o străină, molipsitoare pentru cultura și cietatea noastră românească, iar încolo vorbească o limbă stălcită românească.

Așa ne întrebăm noi, și cu noi tot mânul de bine, și trebuie să ne întrebăm când aceasta alergare la școli străine se în paguba intereselor noastre superioare

să afle?... Ce să facă?... Cu neputință să doarmă și se plimbă prin casă, cu pași mari, vorbind singur și gesticulând...

„A fost în Portugalia... Cine a fost în Portugalia?... Ducele de Brag... nu... Toți oamenii sunt muritori... Cum de l-am uitat?... Ducele de Brag lua-l-ar dracu...“

Imposibil!
Un moment el se gândi la popa Chiprian dar nu... aceasta eră o prostie... o vază singur Caranfil... căci de unde putea să știe călugărul numele generalului englez.

Unde să se ducă?... Cum să afle? Da! se duce la amicul său Vasiliu... el singur îl va ține liniști. Până dimineață eră prea mult. Caranfil să îmbracă, se încălță și ieși din casă. Vasiliu stătea tocmai în Vovidenie... dar n'are a face Caranfil porni într'acolo.

Când să iasă, văzu lumină la Chiprian, ca ședeă alături într'o cocioabă veche și Caranfil ezită un moment. »Nu, desigur, e o prostie... unde are să știe el?«

Dar împins de-o trebuință nehotărîtă, el trezi în lăuntru.

Călugărul, un bătrân ca de vre-a 80 de ani se închina, cetind dintr'o carte. Văzându-l, el trebuia pe chiriașul său:

Col dintâi atelier de pietre monumentale aranjat cu putere electrică.

Gerstenbrein Tamás és T-sa măstru de monumente și pietre de cimitir.

Fabricație proprie din marmură, granit, soyan, labrador etc., din pietre de marmură magazinul se află în Kolozsvár, Ferencz József-ut 25. Căminul și magazinul central: **Kolozsvár, Dázsma-U. nr. 21.** Telefon 662. Filiale: Nagyvárad, Gygyeben, Déva și Bánpatok.

ntă cași cultură și neam, — când
la nilare de datorințele naționale con-
la întărirea institutelor străine, mai
stricătioase decât folositoare nouă, și
virea succesivă a institutelor noastre
menea menire.

alt «motiv» al cercetării de școli străine,
im aflat, este apropierea fetițelor de
Ce valorează însă acest motiv, atunci
avem înlesnirile moderne ale comu-
se învederează din faptul, de ase-
experiat de scrietorul acestor rânduri,
vreme ce unele fetițe sunt duse, pen-
scop străin de sentimentele și viața
românească, la școli străine până
mari depărtări, d. e. la Budapesta,
Sibiu, Oradea-mare etc., — tot a-
altă samă de părinți din părțile bă-
năpădesc școlile străine din Timișoara,
os, Hód-Mező-Vásárhely, etc., iar alții
rțile Aradului își duc fetițele la șco-
line de prin Lipova și Arad, în locul
mă pe sub păreții școlii diecezane de
n loc.

n, prin urmare, a face cu ceva mai
ecât o condamnabilă neglijență, când,
sebi trebuie să faci act de conștiință
eroasa mărturisire, că școala diece-
e fete din loc nu a fost cercetată în
colar trecut de *nici o singură* fetiță
din orașul Arad. S'ar părea a fi de
at, dar totuși e adevărat.

se poate pierde din vedere încă un
«ce l-am eruat, al părinților cu fe-
la școlile străine, că întreținerea la
și costă mai puțin în chipul acesta.
fi socolită de serioasă o atare «moti-
dragostei de școală străină? De si-
pentru că esența datorinței părin-
a-și crește familia, nu culminează
ierea *ieftină*, ci în *bunătatea* ei, —
d aceasta bunătate nu după vederile,
parte problematică limpezime, ale cu-
ori cutăruia, ci în consonanță cu tre-
e vieții noastre obștești.

să nu sporim vorba pe tema moti-
duse în sprijinul unui vădit păcat

contra neamului și culturii noastre romă-
nești, — ci s'o spunem, că culegerea date-
lor ce le-am inițiat, ne-a dus și la cazuri
de acelea, că cutare părinte nici măcar nu
a voit să spună cauzele, și nedumeririle
pentru cari își dă odraslele la creștere străină,
sau că ce scăderi au unele ori altele insti-
tute de ale noastre — spre a putea astfel
contribui la delăturarea pedecilor cari în-
străinează elevele noastre de către
institutele românești. Din contră, în loc de-a
destăinui scăderile avem cunoștință pozi-
tivă despre atari părinți și încă intelec-
tualii români (*i-am putea spune chiar cu nu-
mele* la caz de trebuință), cari în orbirea
sufletească ori din slăbiciunea pentru străi-
nism, calumniază institutele românești și
cearcă a capacita și pe alții, în favorul șco-
lilor străine. Oare mai merită aceia *pânea și
cinstea* românească? Intrebăm astfel, pentru
că avem a face cu unele persoane puse în
pită și cinste românească!

Situația desvâlțată în cele premerse denotă
multă slăbiciune sufletească, chiar și răutate
în unele cazuri, demnă de cea mai aspră
certare.

Aici nu mai poate ajuta numai cuvântul
blând, neoferind el destulă garanță pentru
îndreptarea situației care e o trebuință ur-
gentă.

În asemenea situație, zădarnică ar fi —
ne temem — numai apelarea la sentimen-
tele cuiva din cei cu scăderile arătate; ză-
darnică ar rămânea, poate, și provocarea la
trista experiență a strămoșilor romani că
subminarea și distrugerea puterii lor, înținse
peste toată lumea cunoscută vremilor de
atunci, a urmat tocmai prin însușirea unei
culturi străine, profesată de sclavi, și care
își făcuse pat așa de cald în societatea ro-
mană, încât începând dela afacerile de stat
și până la ciripiturile de dragoste, graiul ro-
manului, pretins cult în înțelesul decadent,
era graiul grecesc.

Că din punctul de vedere al graiului —
grație atât de mult cercetate școli străine—
suntem, prin urmare, și unii din noi cei din

părțile acestea într'un stadiu de decadentă,
așa credem, se va recunoaște. Ori de nu,
trebuie să se recunoască cel puțin bolnavul
simptom, de a jertfi, și încă din bună voie,
sullele mlădioase ale tinerimei noastre, bo-
zilor unei culturi străine, — și că răul acesta
trebuie să apese conștiința oricărui părinte
român, care se știe ridică la înțelegerea că
e un membru cu bine definite datorințe că-
tre neamul din care face parte.

Celorce și-au uitat în trecut de aceste
datorințe, ar trebui să le facă ziaristica
noastră o socoteală aspră, în fața opiniei
publice, și până atunci însă, din parte-ne,
le punem în vedere un prilej, ușor și bun
pentru a-și repara acum greselile întrelăsării
din neinteresare ori ale pornirilor conștient
rele. Școala diecezanală civilă de fete din loc
— grăim în primul loc pentru împrejurii-
mă, cari ne-au servit impulsul acestor rân-
duri — e gata a îmbrățișa mai multe eleve
decât contingentul oferit în timpul din urmă
de româniea din aceste părți.

De altfel în chestiunea acestei școli —
atinsă aci în treacăt, numai ca o ilustrare
marcantă a ranelor despre cari vorbim sub
titlul de mai sus — s'a mai scris, de cu-
rând în acest organ. Iar pentru acum ar
rămânea numai atâta: să laudăm prevedea-
rea largă a acelora, cari au pus începutu-
rite acestei școli, aici la granițele românis-
mului, pentru câștigare de lumină românească,
și să avizăm pe unii părinți de astăzi din
aceste părți, că existența acestei școli le-a
luat și singurul cuvânt de apărare, că nu
ar avea la îndemână școală românească.

Cu acele desfășurate mai sus, așa credem,
am servit cauzei noastre mari, căruia fie-
care român îi datorește, după puterile sale,
câteva clipe de îngrijorare sufletească și de
contribuire prin condeiu.

Dorim, deci, din toată inima, să se afle
cine, înspre câștigul acestei cauze, să ne
covârșească în stăruința bună cuprinsă în
aceste rânduri.

v'ăți culcat încă?

da... dar nu mi-i somn. M'am mai uitat
urile cele de pe păreți.

ca aceluși toacă de utrenie, zise călugărul.
e mult ai tablourile cele, părințele?

am dela părințele Ioachim.

și pe Napoleon. Mare împărat a fost...
fi fost, da.

ar sfinția ta, știi cu cine s'a bătut el?

la fi bătut și el cu Hosman-Pașa.

apoi bine, părinte, zise cu ciudă Caranfil,
peste ce țară a domnit Napoleon?

am nu? Peste țara nemțască.

știl îl lăsa în plata Domnului și plecă la

noapte dintre cele mai frumoase. De pe

care duce spre deal în Vovidenie, se ve-

priveliște admirabilă, dar lui Caranfil de

ardea acum: „A comandat cu Blücher...
mare, cine a comandat cu Blücher la Wa-

... Toți oamenii sunt muritori... Duce e

te om...“

risos toate procedeele! Noroc că nu mai

lă până la Vasiliu.

a ajuns la Vovidenie era miezul nopții.

le mare stăpâna toate împrejurimile. Nu-

ca mânăstirii se auzea lămurit, când mai

ând mai tare, iar din fundul pădurilor, o

că, dela un schit misterios, răspundea

ai tare, când mai încet...

știl bătă în geamul prietenului său, stri-

pe nume.

ue-i acolo? se auzi din lăuntru.

u ești?

— Da. Dormeai?

— Adormisem, dar ce-i?

— Te rog, cum ti zice generalului englez care
a învins pe Napoleon la Waterloo?... Coman-
dantul luptei...

Urmă o mică pauză, după care Vasiliu întrebă:

— Ai înnebunit?

— Te rog lasă gluma la o parte spuse Caran-
fil, și răspunde-mi.

Vasiliu nu răspunde, dar se auzi un mic sgo-
mot în casă și după puțină vreme, ușa sălii se
deschise și o figură îmbrăcată în alb, cu un sur-
tuc între umere, apăru în cerdac.

— Ce ai, bre?

— N'am nimic, răspunde Caranfil, am uitat
numele învingătorului lui Napoleon, și mă chi-
nuesc deaseară să aflu cum îi zice și nu pot.

— Pentru asta ai venit?

— Pentru asta.

— Nu cumva ai fost azi pe la Casa de ne-
buni? îl întrebă foarte serios Vasiliu...

— Nu vorbi prostii... te rog răspunde-mi.

Vasiliu se gândi un moment, apoi zise: „Nu-mi
aduc aminte“.

Caranfil insistă: „Adu-ți aminte... te rog... e
duce... duce de... adă-ți aminte... a fost coman-
dantul suprem la Waterloo... A luptat întâiu în
Portugalia. E duce...“

Vasiliu păru că se gândește adânc. Caranfil
adăugă:

— El ti care a zis în focul luptei la Wa-
terloo: „să murim pentru bătrâna Anglie“. Ți-a-
duci aminte?

— Să murim pentru bătrâna Anglie?

— Da, da, da! zise bucuros Caranfil.

Vasiliu se gândi în urma acestei lămuriri, pe
când Caranfil își ținea răsuflarea.

— Nu-mi aduc aminte.

— Gândește-te... te rog, gândește-te... a fost
ministru pe la 1828.

— La 1828?

— Da, în cabinetul lui Robert Peel.

— Metternich?... zise cu oarecare șifală Va-
siliu.

Caranfil se infuriă.

— Bine, măi, Metternich e Englez? Atâta is-
torie știi tu? Să-ți fie rușine să spui asemenea
prostii, ce dracu?! — Și o mare descurajare
cuprinse pe Caranfil.

Vasiliu îi răspunde liniștit:

— Ia ascultă, bre, ai venit să-mi faci scan-
dal... în mijlocul nopții? Haide pleacă de-aci,
căci mi-i și frig...

— Te rog, zise Caranfil, schimbând tonul. Nu
te supăra... mai gândește-te o leacă... Nu-i Metter-
nich....

Vasiliu se gândi, ce-i dreptul, dar răspunde:

— Nu... nu-mi aduc aminte.

— Nu-ți aduci aminte, sau nu știi?

— Nu-mi aduc aminte.

— Te rog adă-ți!

— Lasă-mă în pace, mi-ai stricat somnul...
nu-mi aduc aminte. Ce dracu ești nebun, sau îți
bați joc de mine? Și Vasiliu intră în lăuntru și
înceu ușa.

Caranfil rămase un moment pe gânduri. El își
duse mâna la frunte, după care operație urmă
apoi o vorbă grozavă, plină de năduh, probabil
la adresa ducelui de... căruia, desigur, nici un

Din România.

M. S. Regele a primit Merți la 4 d. a., pe platul cazarmilor din Sinaia, defilarea trupelor cari au luat parte la manevrele de la Valea-Lragă. Au mai asistat la defilare Principele de Wied, dnii general Cica, Crăiniceanu, aghiotant Gratzovski, etc.

Suveranul s'a arătat mulțumit, a felicitat pe dnii coloneli Teodorescu și Petrescu, comandantii bat. 6 și 9 vânători, și a stat până la sfârșitul defilării pe platou, cu toate că în tot timpul a căzut o ploaie torențială.

»Vatra luminoasă«. Numărul total al orbilor cari și-au găsit adăpost între zidurile »Vetrei luminoase, Regina Elisabeta« se ridică la 71. După naționalitate, numărul orbilor se împarte în: 56 români; 4 unguri; 10 evrei și un german.

Din punctul de vedere al religiei, numărul orbilor se prezintă astfel: 56 ortodoksi, 10 mozaici, 3 catolici, 1 calvin și 1 evanghelic. După sex se împart în: 61 bărbați și 10 femei.

La 31 Iulie 1907 încheindu-se primul an de funcționare al fundațiunii, bilanțul se încheie cu un excedent de 452.305 lei.

Cheltuelile primului an de funcționare s'au încirfat la suma de 58 mii 511 lei, astfel descompusă: ajutor la orbi 2.393 lei, cheltueli de administrație 3.568 lei, chirie și întreținerea localului 20.886 lei, chiria pianului 260, cheltueli mărunte 1.213 lei, salarii 16.376 lei, automobil 1.463 lei, încălzitul 1.734 lei, rufăria 732 lei, iluminatul 578 lei, hrana 5.272 lei, cheltueli de administrație 4.031 lei.

Veniturile instituțiunii se ridică la 510.817 lei, proveniți: 497.821 lei, din subscrieri; 10.547 dobânzi, 110 lei atelierul de împlinit scaune; 890 plumburi, 719 frângherii, 42 lei lucrări manuale, 143 pantofi, 107 coșuri, 400 perii și 34 lei cismărie.

Numărul total al personalelor cari au făcut »Vetrei luminoase« donațiuni în bani se ridică la 15.105 dintre cari 1.105 persoane donatoare cu un leu.

Delimitarea granițelor Prutului. Protocolul comisiunii ruso-române pentru delimitarea Prutului a fost semnat.

Lucrările geodesice pentru această delimitare vor începe mâine sub direcția dlor locot.colonel Th. Ronevicanu și maiori Verbiceanu și Scăr-lătescu.

englez și nici vr'o altă nație nu i-o adresase vre-odată până atunci.

El porni încetșor la vale, tot cum venise.

Pe drum se oprea din când în când: »Nu se poate... nu se poate... ducele de... ducele de Mag... nu... ducele de Bag... nu... stăi...« Și el deslănțu imediat un torent de vorbe grozave, cari învâluiră deopotrivă pe duce, mânăstirea, pe amicul Vasilio, în special și toate trebile omenești în general. Apoi întocmai cum ar strigă la telefon: »Waterloo!... Ducele de...«

Caranfil ajunse acasă, fără să poată stabili vr'o asociație psihologică, etimologică sau cronologică, între diferitele lucruri scoase de dânsul la lumină în acea noapte și numele ducelui victorios. Intrând, se asvârli desperat pe pat. El stătu un moment astfel, fără să se miște, apoi se sculă, deschise geamul, se plimbă prin casă, uitându-se cu o ură feroce la Napoleon. Împăratul sta rece și nepăsător!

În urmă, el se desbracă și se vârl în așternut, trăgându-și ogehalul peste cap.

Dar de-odată sări din pat ca mușcat de șerpe și se asvârli asupra unei lăzi, care stătea în fundul odăii. »Dobitoc ce sunt!« strigă tare Caran-

Deputatul dr. Vasile Lucaciu între alegători.

— Raport special. —

Beiuș, 11 August n.

Unul dintre cei mai valoroși dintre deputați dl Vasile Lucaciu alesul cercului electoral al Beiușului și-a început azi darea de samă despre activitatea sa parlamentară.

Dl Vasile Lucaciu a sosit la Beiuș Marți, cu trenul de dimineață, însoțit de inimosul român, dr. C. Popovici, adv. în Beiuș, care a mers înaintea deputatului, la Oradea-mare.

La gară, în Beiuș, lume multă, românească, țărani, măestrii, învățători, preoți, avocați, întreaga inteligență din oraș. Dl dr. Ciordaș, președintele partidului național din Beiuș în cuvinte călduroase salută pe deputat, care mulțumește adânc emoționat și invită poporul adunat la adunarea, ce se va ținea în piața cea mare. Plecăm un șir lung de trăsuri în oraș.

La orele 12 deputatul urcă tribuna, întovărășit de mai mulți fruntași ai cercului. Vine și protopretorele dr. Wertheimstein, talmaciul Zich.

Clopotele dela biserica rom. cath. sunau neîntrerupt. Murise episcopul de Oradea-mare Szmcrcsanyi și se dase semu să se tragă cât mai mult, doar ne vom pierde răbdarea. Peste o jumătate de oră totuși se oprese și d-nul Ciordaș putu să deschiză adunarea. Amintește cu jale mângâitoare de frații din Macedonia, cari primiră libertate într'un stat neconstituțional, și de libertatea noastră năbușitoare, într'un stat constituțional.

Dupăce se alege notar al adunării, Petru E. Papp, dă citire următoarei adresă către M. Sa Împăratul, ce se cetește și în ungurește:

»Cabinetul M. Sale Împăratului«

în Ischl.

Din adunarea ținută azi în comuna Beiuș fii prezenți ai poporului român din Ungaria, prezintă la treptele gloriosului Tron expresiunea necelintitei credințe și a celui mai profund omaj.

După cetirea acestei telegramme subliniată de aclamațiunile poporului de față, dl Ciordaș invită pe dl deputat să-și țină darea de seamă.

În liniamente generale, — ce s'au putut prinde în fuga condeiului — iată ce a zis domnul Lucaciu:

Am fost învinuiți că formăm un partid anti-constituțional, partid de distrugere, totuși ne-a

fil dându-și o tiflă. Apoi, dela ladă alergă la masă, pe care o pipăi pe deasupra, gratificându-se într'una cu titlul de *dobitoc*, pe urmă dete fuga la geam, unde iar făcu niște mișcări ca și cum ar fi cântat pe un instrument cu clape, apoi își înșfăcă hainele și tremurând de nerăbdare el căută prin buzunare și negăsind chibriturile, se aruncă iar asupra lăzii începând să bojgăiască înlăuntru prin întuneric, găsi o carte mică și groasă și stăpănit de un singur gând se repezi afară, ca un turbat și o porni la fugă oprindu-se lângă un felinar, care eră cam la vr'o două sute de metri dela casa lui. Acolo el deschise dicționarul și cetii la cuvântul *Napoleon*:

»Fu învins la Waterloo în ziua de 18 Iunie, de către armatele coalizate, sub comanda ducelui de Wellington și...«

A, ha! bun! strigă Caranfil ușurat. Ducele de Wellington. Și voios, el repetă încă o vorbă românească, adresată exclusiv englezului, de astădată de satisfacție însă...

Și tremurând de frig, temându-se să nu-l vadă cineva desculț și în costumul acela, Caranfil fugi iute înapoi, se culcă liniștit și adormi îndată.

»Viața Românească«.

succes după multe încercări, să ardea noastră în dieta țării.

Partidul kossuth'ist n'a fost acuzat de nepatriotic? N'a fost insultat? Nu, acel partid huidait azi ajunge la putere.

Am fost des și continuu combătut de tudenă noastră. Dar putem zice că al firii, că ceice ne-au combătut, bunii ai țării. Ei au votat astfel de contra intereselor statului și lupta patriotică n'a fost luată în seamă de

Vorbește pe larg apoi despre înțelegerea noastră cu Austria. Și continuă:

Ce e de făcut? Să se dea popoarea tot acele libertăți, ce le au celelalte țări și să piară șovinismul de rasă. Atunci numai soarele dreptății.

În aceasta țară sunt multe rele, dar ac rintă a noastră a tuturor să luptăm de lăturarea lor. Așa stăm și în celelalte țări prin legea sa școlară, dar în realitate reacționarism cultural. Fără de respect pentru materne nu se poate face cultură. Pe și de pe mormântul lui Comenius patak sunt scrise cu litere de aur: »Fiește care popor numai în limba sa să cultiva«. Dacă aceasta e drept în Săbia nu fie drept în Beiuș!... (Aplause).

În programul nostru este scrisă și urmări dărilor. Am luptat și până acum rut că darea să fie împărțită cu dreptul ascultați! Ni-s'a promis însă că darea stru va trage în cumpănă. Cerem față de popor, cerem, ca o lege să vină cu o oră mai îngrabă.

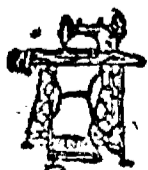
Guvernul se scuza, că este guvernul și nu are atâta timp să poată face relele. Dacă este așa, facă numai celelalte, care va trimite în dietă adevărați ai popoarelor, cari apoi vor face legi de ușurare.

Dar în loc de aceasta, creîndu-și o situație foarte grea, scoate ziare rotunde enorme cheltueli în cari activitatea noastră batjocorită, noi suntem tratați ca oarecum ne știm face datoria și spun că prin această pagă pacea și bună înțelegerea. Dar cine este patriotul care să dorească ca noi pacea și bună înțelegerea? Nu și pentru ea luptăm, dar când întinde bărbăție, să fie strânsă cu bărbăție.

Cine ne împiedecă în realizarea ideii Moderării noastre cari ne îngreunează cu guvernul pentru binele poporului.

Așteptăm însă o lege prin care să se înțelegerea. Este sufragiul universal. Acest sufragiu universal ce garantează largi democratice, e numai o promisiune nu pot să mă pronunț asupra sufragiului, căci până acum nu se știe nimic spre el, n'avem un plan hotărît, sau partea guvernului. Nici el nu știe cum Una însă știu, știu cum ar trebui să se mare teama, că acel proiect de lege să fi bun pentru popor aceia nu cuprindut însă din declarațiile ministrului. Am el voiește un fel de rămășiță a feudalismului, că un ministru poate fără nici să stea în fața lumii cu declarații, că sufragiul nu poate fi spre mulțumirea noastră trebuie să facă o lege nedreaptă, căci poate asigura supremația poporului în acest veac al luminii nu vom lăsa să facă cătușe înaintării popoarelor să vom lupta până la cușite contra lui, alia cu oricare partid, ce va lucra pentru universal.

Mulțumește apoi poporului pentru care l-a ascultat. Darea de seamă a fost înțiată de frenetice aplauze, producând o mire generală.

Mașini de cusut, biciclete, motoare, mașini de scris, mașini agricole și gramofone, la

FALK IMRE

se pot procura cu plătire în rate

Mare atelier mechanic de reparaturi.

Montare de sonerii electrice și reparare. Atelier de reparat mașini de scris și decusut, biciclete și motoară.

Cu stimă: Andrei Falk, K o l o z s v á r, și'n str. Deák Ferencz nr. 30.

